

Partijski vođa i frakcije

Karakteristike lidera

- Osobine lidera?
 - Brzo shvatanje suštine problema/ javni nastupi (Blondel)
 - Govorničke sposobnosti (Dorsey)
 - Ideološka fleksibilnost/ sposobnost koordinacij (Von Beyme)
- Tip rukovođenja partijama (Schonfeld, 1980):
 - Monokratsko
 - Oligarhijsko
- Nemogućnost demokratskog rukovođenja
- Penebianco dodaje – **poligarhijsko** upravljanje

Činioci uticaja

- Šta "slabe vođe" pretvara u "partijske gospodare"?
- Koliko je "gvozden" Mihelsov zakon? Kritike:
 - Dominacija vođa nad članstvom relativna. Moć je odnos a ne svojina. Ona je asimetrična ali recipročna (Penebianco, McKenzie)
 - Šanse da vođa samostalno donosi odluke moguće samo u rijetim situacijima – podijeljenosti (Rose, 1974), inače pregovaraju
- "Vertikalna igra moći" - sposobnost da vođa pridobije podršku nižih partijskih nivoa

“Igre” moći

- Postojanje partija koje konkurišu za isto biračko tijelo utiče na vertikalnu moć
 - Uspjeh u održavanju vertikalne moći bitno odražava “horizontalnu moć”
- Veličina partije: broj članova/glasača
- Psihološka potreba članova za vođstvom
- Kontrola “zona neizvjesnosti”

Opstanak na vrhu

- Fenomen “nepokretnih” ili “vječitih vođa”
- Zadržavanje starog vođe šteti partiji?
- U CG izbori regularni od 1998. godine (SR od 2000.) – sve partije promijenile vođe
- Suprotan trend – SR (SRS,DSS,SPO) i HR (Ivica Račan)
- Nedemokratski karakter izbora oslobađa vođe odgovornosti

Manipulativne tehnike

- Nadmoć vođe na internim izborima se obezbjeđuje:
 - Statutarnim pravilima ravnopravnu trku
 - Izborne manipulacija (brojanje glasova, omogućavanje dvostrukog glasanja, razmještanja svojih kadrova)
 - Kandidovanje “sparing partnera”
- Izborna borba ne treba da se otme kontroli:
 - Smanjivanje uloga u nadmetanju (garantovanja položaja. Kompromis vs. ”sve ili ništa”
 - Statutarno obuzdavanje inteziteta unutarpartijskog sukoba

Interni sukobi

- Partije kriju informacije u unutrašnjim napetostima
- Nijedna partija u potpunosti bezrezervno prihvatanje partijskih opredjeljenja
- **Unutarpartijski sukob:** *interakciju između partijskih aktera u kojoj djelatnost jednog aktera je usmjerena protiv djelatnosti drugog sa ciljem onemogućavanja ostvarivanja njegovih interesa*
- Konflikt završava kompromisom ili isključenjem iz partije (napuštanjem)

Interni sukobi

- Čak se identična programska načela mogu interpretirati raznoliko
- Izbor o ulasku koaliciju sa drugim partijama
- Programsko osporavanja vođstva ima dva oblika:
 - Pogrešnost ključnih koncepcija (renegeti)
 - Pozicije partije su valjane, ali ih rukovodstvo ignoriše (jeretici)
- Jeretici u goroj poziciji – predstavljaju podsticaj za raskol u grupi

Interni sukobi

- “Zakon krivolinijskih razlika” (May, 1973)
- Interesne podjele – mjere redistribucije
- Tip teritorijalne jedinice
- Finansiranje/ prag preživljavanja
- Fragmentacija partijskog sistema / institucionalizacija
- Ulaz novih partija?

Od tendencija do frakcija

- Podstranačko organizovanje se zove raznim imenima: *fakcije, tendencije, frakcije, klike...*
- Fakcija – nedovoljno organizovane (Barker, 1959)
- Sartori:
 - Faksije su skupine osobene moći
 - Frakcija je opšta kategorija stranačkog grupisanja
 - Tendencije su skupovi članova koji dijele osoben set stavova
- Lukić: frakcije su vezane ideologijom, klike ličnim interesom

Od tendencija do frakcija

- Ideologija i interesi idu zajedno u procesu stvaranja posebnih grupa u partijama
- Rose (1964) – frakcija je organizovano tijelo sa izvjesnom mjerom kohezije i discipline, tendencija “stabilni skup” ali ne grupa političara
- Definicija: tendencija je labavo strukturirana grupa partijskih članova koja se u svom djelovanju rukovodi osobenom “idejom vodiljom” ili novom interpretacijom ranijih ideja

Od tendencija do frakcija

- Tendencije odgovaraju potrebama decentralizacije partija koje su rezultat:
 - Ideološki fleksibilnijem određivanju programa
 - Koegzistiranja različitih socioprofesionalnih grupa
- Definicija frakcija: stabilno organizovane grupe rukovodilaca i članova koje nastoje da ostvare neke parcijalne ciljeve u partiji
- Personalne vs. Konfederativne frakcije
- Zabrana frakcija – loša zaštita

Činioci nastanka

- Postojanje frakcija znak je sukoba unutar partije
- Faktori koji pospješuju obrazovanje frakcija
 - Endogeni
 - Egzogeni
- Nezadovoljene ambicije partijskih rukovodilaca koji pokušavaju oslabiti vođu

Endogene varijable

- Socijalna homogenost partijskog članstva
- Step (de)centralizacije unutar partije
- Tip izbornog sistema u partiji
- Postojanje kolektivnog članstva
- Način nastanka partije

Egzogene varijable

- Broj partija u sistemu
- Relativna snaga partije
- Postojanje partija “blizanaca”
- Izborni (ne)uspjeh